

DOI: <https://doi.org/10.36719/2663-4619/114/127-132>

Mədinə Əliyeva
Odlar Yurdu Universiteti
magistrant
<https://orcid.org/0009-0000-8563-1714>
madina.aliyevaaa@gmail.com

Ənənəvi təhsil və texnologiyanın hibrid təhsil mühitindəki rolu

Xülasə

Məqalə ənənəvi təhsil və texnologiyanın qarşılıqlı əlaqəsini, onların üstünlüklərini və məhdudiyyətlərini araşdırır. XXI əsrdə süni intellekt, virtual realıq və interaktiv platformalar təhsilin ayrılmaz hissəsinə çevrilməkdədir. Ənənəvi təhsil müəllim və tələbə arasında canlı ünsiyyət, akademik intizam və sosial bacarıqların inkişafı baxımından üstünlüklərə malik olsa da, fərdi öyrənməyə məhdud imkanlar və standartlaşdırılmış yanaşmalar kimi çatışmazlıqları mövcuddur.

Texnologiya isə təhsili daha çevik və əlçatan edir, adaptiv öyrənmə metodları və onlayn resurslar sayəsində fərdiləşdirilmiş tədris imkanı yaradır. Lakin tamamilə texnologiyaya əsaslanan təhsil sosial və emosional öyrənmə aspektlərini zəiflədə bilər. Buna görə də mütəxəssislər ənənəvi və texnoloji yanaşmaların balanslaşdırılmasının vacibliyini vurğulayırlar.

Hibrid təhsil modeli ənənəvi metodlarla texnologiyayı birləşdirərək daha effektiv və çevik öyrənmə mühiti yaratmağa imkan verir. Bu yanaşma həm müəllimlə birbaşa ünsiyyəti, həm də rəqəmsal platformaların interaktiv imkanlarını əhatə edir.

Fikrimcə, gələcəyin təhsili tamamilə texnologiyaya əsaslanmaqdan daha çox, ənənəvi və rəqəmsal metodların birləşdiyi hibrid modellərə yönələcək. Əsas məqsəd texnologiyayı təhsilə xidmət edən bir vasitəyə çevirmək və tələbələrin bilik və bacarıqlarını effektiv şəkildə inkişaf etdirməkdir.

Açar sözlər: *təhsildə texnologiyalar; onlayn təhsil, hibrid təhsil, ənənəvi təhsil, rəqəmsallaşma, texnoloji integrasiya*

Madina Aliyeva
Odlar Yurdu University
Master student
<https://orcid.org/0009-0000-8563-1714>
madina.aliyevaaa@gmail.com

The Role of Traditional Education and Technology in a Hybrid Learning Environment

Abstract

This article explores the interplay between traditional education and technology, examining their advantages and limitations. In the 21st century, artificial intelligence, virtual reality, and interactive platforms are becoming integral parts of education. While traditional education offers advantages in terms of live interaction between teachers and students, academic discipline, and the development of social skills, it also has shortcomings such as limited opportunities for personalized learning and standardized approaches.

Technology, on the other hand, makes education more flexible and accessible, providing personalized teaching opportunities through adaptive learning methods and online resources. However, a fully technology-based education can weaken the social and emotional aspects of learning. Therefore, experts emphasize the importance of balancing traditional and technological approaches.

The hybrid education model enables a more effective and flexible learning environment by combining traditional methods with technology. This approach encompasses both direct teacher-student interaction and the interactive capabilities of digital platforms.

In my opinion, the future of education will focus more on hybrid models that combine traditional and digital methods, rather than relying solely on technology. The primary goal is to make technology a tool that serves education and effectively enhances students' knowledge and skills.

Keywords: *technologies in education, online education, hybrid education, traditional education, digitalization, technological integration*

Giriş

Ənənəvi təhsil XXI əsrin texnoloji inkişafına ayaq uydura bilirmi? Müasir dünyada süni intellekt, virtual realıq və interaktiv platformalar artıq tədrisin ayrılmaz hissəsinə çevrilib və çevrilməkdə davam edir. Bəs baş verən bu yeniliklər təhsilin mahiyyətini dəyişdirirmi, yoxsa onu tamamlayır? Bu sual günümüzdə təhsil sahəsində yaranmış ən aktual mövzulardan biridir. Texnologiya hər sahədə olduğu kimi təhsil sistemində də inqilabi dəyişikliklərə səbəb olur. Rəqəmsal resursların geniş yayılması, süni intellektin adaptiv öyrənmə metodları yaratması və distant təhsilin populyarlıq qazanması ənənəvi təhsil modelinə ciddi şəkildə təsir edərək irəliləyir. Bildiyimiz kimi, ənənəvi təhsilin kökləri çoxəsrlik tarixə dayanır. Müəllim və tələbə arasındakı canlı ünsiyyət, sinifdə birbaşa qarşılıqlı əlaqə və akademik intizam bu sistemin əsas üstünlüklərindən bir neçəsidir. Lakin eyni zamanda, məhdud resurslar, standartlaşdırılmış tədris yanaşmaları və fərdi öyrənməyə kifayət qədər imkan verilməməsi kimi məhdudiyyətlər də mövcuddur. Bununla müqayisədə, texnologiya tədris prosesini daha rahat və əlverişli hala gətirir. Onlayn kurslar, virtual laboratoriyalar və süni intellektin imkanlarından biri olan fərdi öyrənmə yolları tələbələrin fərdi ehtiyaclarına uyğun təhsil almağı asanlaşdırır. Bununla belə, tamamilə texnologiyaya əsaslanan təhsilin sosial və emosional öyrənmə aspektlərini zəiflədə biləcəyi də bir realıqdır (Azərbaycan məktəbi, 2019).

Tədqiqat

Müasir təhsil mütəxəssisləri və tədqiqatçılar texnologiya və ənənəvi təhsil arasında balansın tapılmasının vacibliyini vurğulayırlar. Hibrid təhsil modelləri, yəni ənənəvi metodların texnologiya ilə sintezi, həm effektiv, həm də adaptiv öyrənmə mühiti yaratmağa imkan verir. Beləliklə, gələcəyin təhsili yalnız texnologiyaya əsaslanacaq, yoxsa ənənəvi metodlarla paralel şəkildə inkişaf edəcək? Bu sualın cavabı təhsil siyasətçiləri, mütəxəssislər və texnologiya istehsalçılarının birgə söylərindən asılıdır. Əsas məqsəd isə texnologiyanı təhsilə xidmət edən vasitəyə çevirmək və onu daha effektiv hala gətirmək olmalıdır.

Təhsilin mahiyyəti zaman keçdikcə dəyişsə də, onun əsas məqsədi bilik və bacarıqların ötürülməsidir ki, bu sabit qalır. Müasir dövrdə texnologiyanın inkişafı ilə ənənəvi təhsil modeli sanki yenidən dəyərləndirilir. Ənənəvi təhsil, müəllim və tələbə arasında birbaşa ünsiyyət, sosial bacarıqların formalaşması və akademik intizam kimi amillərə əsaslanır. Bu model insanın emosional, psixoloji və sosial inkişafına mühüm töhfə verir. Auditoriya mühiti yalnız informasiya ötürmək üçün yox, həm də müzakirə, fikir mübadiləsi və tənqidi düşüncənin inkişafı üçün vacibdir ("Təhsildə inkişaf mərhələləri: rəqəmsallaşdırma və perspektivlər" II Respublika elmi konfransının materialları, 2024). Lakin ənənəvi modelin çətinlikləri də var. Belə ki, bütün tələbələr eyni templə öyrənə bilmir, fərdiləşdirilmiş yanaşma məhduddur. Resurslar və fiziki infrastrukturların tamlığı bütün tələbələr üçün eyni səviyyədə əlçatan olmaya bilər (Əliyeva, 2022). Ənənəvi təhsil əsrlər boyu tətbiq olunan və əsasən müəllim yönümlü yanaşmaya əsaslanan təhsil modelidir. Bu təhsil sistemində bilik əsasən müəllimdən tələbəyə birbaşa ötürülür, tədris isə müəyyən olunmuş kurikulum çərçivəsi əsasında həyata keçirilir. Müəllim biliklərin əsas mənbəyi kimi çıxış edir və dərs prosesinə rəhbərlik edir. Dərslər müəyyən edilmiş tədris proqramına uyğun olaraq sinif otaqlarında keçirilir və şagirdlər müəllimlə birbaşa ünsiyyətdə olur. Tədris planı, dərs cədvəli və qiymətləndirmə metodları əvvəlcədən müəyyən edilir və tələbələr üçün standart yanaşma tətbiq

olunur. Müəllim tələbələrin fərdi ehtiyaclarını daha yaxşı anlayır və onları istiqamətləndirir ki, bu da hər bir şagirdin potensialının daha effektiv şəkildə inkişafına kömək edir. Şagirdlər sinif mühitində suallarına dərhal cavab alır və səhvlərini həmin anda düzəldə bilər, bu isə öyrənmə prosesinin daha sürətli və məqsədyönlü olmasını təmin edir. Müəllimlərin verdiyi motivasiya və psixoloji dəstək şagirdlərin akademik uğurlarına və özünəinamına müsbət təsir göstərir, onların təhsilə olan marağını artırır. Bu proses sosial bacarıqların inkişafına da şərait yaradır, çünki şagirdlər ünsiyyət qurmağı, əməkdaşlıq etməyi və müzakirə aparmağı öyrənirlər. Bundan əlavə, müəllimlər bilik və təcrübələrini tələbələrlə paylaşaraq real həyat nümunələri əsasında öyrətmə imkanını qazanır, bu da onların dünyagörüşünü genişləndirir və praktik biliklər qazanmalarına kömək edir. Sistemli və nizamlı cədvəl də ənənəvi təhsilin mühüm elementlərindən biridir. Müəyyən olunmuş dərslər saatları tələbələrin öyrənmə prosesinə planlı şəkildə yanaşmasını təmin edir və məsuliyyət hissini gücləndirir. Bu strukturlaşdırılmış mühit, tələbələrin akademik intizamını formalaşdıraraq onların gələcəkdə daha sistemli və disiplinli olmasına bir növ töhfə verir. Lakin məhdud çeviklik bəzi tələbələr üçün çətinlik yarada bilər. Fərdi öyrənmə tərzinə ehtiyac duyan və ya çevik cədvələ üstünlük verənlər üçün bu model həmişə uyğun olmaya bilər. Ənənəvi öyrənmədə tədris materialları əsasən sinif daxilində təqdim edilir və əlavə resurslar adətən dərsliklər, məktəb kitabxanasındakı materiallar və müəllimin izahatları ilə məhdudlaşır (Dərs materialı şagirdin əhvalına uyğunlaşacaq).

Bütün bu xüsusiyyətlərə baxmayaraq, ənənəvi təhsilin də müsbət tərəflərin azlığı ilə bağlı bəzi məsələləri vardır. Ənənəvi təhsildə eyni metod və yanaşmanın bütün tələbələr üçün uyğun olmaması fərdiləşdirilmiş tədrisin məhdudluğuna səbəb olur. Müxtəlif öyrənmə tərzlərinə malik şagirdlər fərdi yanaşmadan məhrum qala bilər ki, bu da onların potensialını tam reallaşdırmasını çətinləşdirir. Ənənəvi tədris yanaşmasında şagirdlər passiv öyrənilər kimi qəbul olunur və onların əsas rolu müəllim tərəfindən verilən bilikləri qəbul etməkdir. Tədris planı, şagirdlərin minimal iştirakı ilə aparılır və qərarlar müəllim tərəfindən qəbul edilir. Bu modeldə şagirdlərdən sual vermək və dərsləri tənqidi şəkildə qiymətləndirmək gözlənilmir (Pedaqoji prosesdə müəllim fəaliyyətinin texnoloji istiqamətləri, 2023). Bundan əlavə, inkişaf etməmiş bölgələrdə məktəblər kitabxana, laboratoriya və digər resurslarla tam təmin olunmadığından, tədrisin keyfiyyəti və şagirdlərin praktiki biliklər əldə etməsi çətinləşir. Ənənəvi təhsil modeli dəyişən tələblərə uyğunlaşmaqda çətinlik çəkir və xüsusilə sürətli texnoloji inkişaf fonunda kurikulumun yenilənməsi gecikə bilər. Bunlarla bərabər, bəzi təhsil müəssisələri yeni texnoloji alətləri tam tətbiq edə bilmir, bu da müasir texnologiyaların təqdim etdiyi imkanlardan tam şəkildə istifadə etməyə mane olur (Hybrid learning vs. blended learning).

Müasir dövrün tələbləri və sürətli texnoloji inkişaf, təhsil sahəsini də əhatə edən geniş dəyişikliklərə səbəb olub. Ənənəvi təhsil yanaşmaları uzun illər boyu təhsil sisteminin əsası olsa da, son illərdə texnoloji innovasiyalar bu sahədə yeni üfqlər açmışdır. Rəqəmsal texnologiyalar, internet və müxtəlif proqram təminatları təhsilin məzmununu, təşkilini və metodlarını köklü şəkildə dəyişdirməyə başlamışdır. Bu dəyişikliklər yalnız tədris prosesini daha effektiv etmək üçün deyil, həm də tələbələrə daha da fərdiləşdirilmiş və müasir təhsil mühiti yaratmaq məqsədi daşıyır. Bu innovasiyalar, həm tələbələr, həm də müəllimlər üçün öyrənmə və tədris metodlarını daha rahat və uyğun vəziyyətə gətirir. Məsələn, rəqəmsal mühitlərdə tələbələr dərsləri istədikləri vaxt izləyə və dərs materiallarını rahatlıqla əldə edə bilərlər. Bundan əlavə, müəllimlər dərs proqramlarını rəqəmsal resurslarla zənginləşdirə, tələbələrin irəliləyişlərini izləyə və geri dönüş verə bilərlər. Texnoloji yeniliklər həmçinin təhsilin qlobal miqyasda daha əlçatan olmasına şərait yaradır. İnternetin yayılması ilə müxtəlif coğrafi ərazilərdən olan tələbələr eyni mühitdə təhsil ala bilər. Bu, təhsilin inklüzivliyini artırır və inkişaf etməkdə olan ölkələrdə təhsil sisteminin keyfiyyətini yaxşılaşdırmağa kömək edir. Ənənəvi təhsildə olduğu kimi, rəqəmsal təhsil də bir sıra çətinliklər və məhdudiyyətlərdən kənarda qalmır. Rəqəmsal təhsil platformalarının səmərəli tətbiqi üçün güclü texnoloji infrastruktur tələb olunur. Lakin bəzi məktəblər və təhsil müəssisələri bu sahədə yetərli resurslara malik olmadığından, tədrisin keyfiyyəti zəifləyə bilər. Xüsusilə, rəqəmsal təhsilin internet bağlantısına əsaslanması inkişaf etməmiş bölgələrdə və ya maddi imkan məhdud olan tələbələr üçün ciddi maneəyə çevrilir ki, bu da təhsil imkanlarının qeyri-bərabər bölüşdürülməsinə səbəb

olur. Digər tərəfdən, müəllimlərin texnoloji hazırlıq səviyyəsi də rəqəmsal təhsilin effektivliyində mühüm rol oynayır. Müasir texnologiyalardan istifadə bacarıqlarının kifayət qədər olmaması bəzi müəllimlər üçün çətinlik yaradır və nəticədə onlayn dərslərin keyfiyyətinə mənfi təsir göstərir. Beləliklə, həm texnoloji infrastrukturun yetərsizliyi, həm də müəllim və tələbələrin texnologiyaya çıxışında mövcud olan məhdudiyyətlər rəqəmsal təhsilin tam potensialından istifadə etməyə mane olur (The benefits of traditional learning). Digər bir vacib məsələ isə şagirdlərin motivasiyasının azalmasıdır. Şagirdlərin motivasiyasının azalması məsələsi, xüsusilə onlayn təhsil və rəqəmsal alətlərin istifadəsi zamanı qarşıya çıxan bir problemdir. Onlayn təhsil mühiti, ənənəvi sinif mühitindən fərqli olaraq, şagirdlərə fiziki sinifdə olduğu kimi birbaşa müəllimlə və ya digər tələbələrlə qarşılıqlı əlaqə qurma imkanı vermir. Bu, bəzi şagirdlər üçün motivasiya itkisinə səbəb ola bilər. Fiziki sinif mühitinin üstünlüyü odur ki, ənənəvi sinif mühitində şagirdlər, müəllimin dərhal nəzarətini və rəhbərliyini hiss edirlər. Bu, təhsil prosesini daha canlı və sosial edir. Şagirdlər dərslərdə iştirak edərkən birbaşa suallar verə bilir və dərslərin gedişatına uyğun olaraq əhval-ruhiyyələri dəyişir. Bu, onların motivasiyasını yüksək tutmağa kömək edir. Onlayn təhsildə müstəqil öyrənmə zamanı isə şagirdlər daha çox özünə nəzarət etməli olur və təhsil prosesini müstəqil şəkildə idarə etməli olurlar. Bu, bəzi şagirdlər üçün çətinlik yarada bilər, çünki onlar mütəmadi olaraq özlərini motivasiya etməkdə və vaxtı düzgün idarə etməkdə çətinlik çəkə bilərlər. Fiziki sinifdəki dərslər cədvəli və sosial qarşılıqlı əlaqələr, şagirdlərin təhsildə aktiv və motivasiyalı olmalarına kömək edir. Virtual mühitin fərqliliyi məsələsinə gəldikdə, bu təhsil mühitində, şagirdlər əksər hallarda texnologiyaya, internetə və digər rəqəmsal vasitələrə güvənirlər. Lakin, bu mühitdə sosial əlaqələrin olmaması, şagirdlərin izolyasiya hissi yaşamalarına və nəticədə təhsil prosesindən uzaqlaşmalarına səbəb ola bilər. Məsələn, şagirdlərin dərslərə fiziki olaraq qatılmaması, tədrisin "canlı" olmaması onların diqqətini yayındıra bilər, motivasiyasını azalda bilər və nəticədə təhsil uğursuzluqlarına yol açar (Ənənəvi təhsil metodları və müasir yanaşmalar, 2025).

Texnologiyanın təhsildəki təsirini ölçməkdə mürəkkəb bir proses olaraq qalır, çünki rəqəmsal alətlər çox müxtəlifdir və onların effektivliyini qiymətləndirmək üçün vahid bir metod yoxdur. Ənənəvi təhsildə şagirdlərin uğuru əsasən müəllimlərin qiymətləndirmələri, test nəticələri və sinifdəki fəaliyyətləri əsasında müəyyən edilir. Lakin rəqəmsal təhsildə bu yanaşma fərqlidir. Məsələn, adaptiv öyrənmə sistemləri hər bir şagird üçün fərdi tədris planı yaradır, halbuki ənənəvi təhsil eyni metodları bütün tələbələrə tətbiq edir. Bu isə tədris prosesində fərdiləşməni artırırsa da, bu yanaşmanın effektivliyini qiymətləndirmək çətindir, çünki hər şagirdin tədris yolu fərqli olacaq və bu da ümumi nəticələrin necə müqayisə ediləcəyinə dair suallar doğurur. Məsələn, bir şagird öz sürətində və öz ehtiyaclarına uyğun olaraq öyrənirsə, necə müəyyən etməliyik ki, o, digər şagirdlərlə müqayisədə daha yaxşı nəticə əldə edib? Bundan başqa, rəqəmsal platformalar şagirdlərin öyrənmə prosesində topladıqları məlumatları analiz edərək onların inkişafını izləyə bilər. Ancaq bu məlumatların nə dərəcədə etibarlı olduğu və real akademik nailiyyətləri əks etdirib-etdirmədiyi mübahisəlidir. Məsələn, bir şagirdin onlayn platformada yüksək nəticə göstərməsi onun həqiqətən mövzunu mənimsədiyini sübut etmir. Bu, testlərin çətinlik səviyyəsindən və ya texnologiyanın düzgün istifadəsindən asılı ola bilər. Bəzi hallarda, texniki manipulyasiyalar və ya köməkçi vasitələr nəticələrin real bilik səviyyəsini tam əks etdirməsinə mane ola bilər. Bu səbəbdən, rəqəmsal təhsilin təsirini dəqiq ölçmək üçün həm ənənəvi, həm də texnologiyaya əsaslanan qiymətləndirmə metodlarının birləşdirilməsi vacibdir.

Bütün bunları nəzərə alsaq, rəqəmsal təhsil alətlərinin effektivliyini ölçmək üçün daha dəqiq və standartlaşdırılmış metodlara ehtiyac var deyə bilərik. Təhsil sistemləri rəqəmsal platformaların real təsirini anlamaq üçün qarışıq qiymətləndirmə yanaşmalarından, yəni rəqəmsal analitika və müəllimlərin rəyinin birləşdirilməsi kimi metodlardan istifadə etməlidirlər. Bu yanaşmalar birləşdirildikdə, həm obyektiv verilənlər (rəqəmsal analitika), həm də subyektiv müşahidələr (müəllimlərin rəyi) nəzərə alınır. Bu da rəqəmsal platformaların şagirdlərin həqiqi öyrənmə səviyyəsinə təsirini daha düzgün dəyərləndirməyə kömək edir. Bu balanslaşdırılmış yanaşma texnologiyanın təhsil keyfiyyətinə müsbət və mənfi təsirlərini daha obyektiv qiymətləndirməyə kömək edə bilər (Təhsili formalaşdırıcı trendlər: Süni intellekt, virtual realıq).

Ənənəvi və rəqəmsal metodların birləşməsi, təhsil sisteminin daha səmərəli və uyğunlaşa bilən

bir quruluşda inkişafını təmin edir, bununla da hibrid təhsil modelinin əhəmiyyəti gündəməmizə gəlir.

Gəlin ilk öncə hibrid təhsilin nə olduğuna, necə istifadə edildiyinə nəzər yetirək. Hibrid təhsil (hibrid öyrənmə) fiziki (üzbəüz) və virtual (onlayn) öyrənmə elementlərinin birləşdiyi bir təhsil modelidir. Bu model tələbələrə həm dərslərdə fiziki olaraq iştirak etməyə, həm də onlayn resurslardan və dərs materiallarından istifadə etməyə imkan verir. Hibrid təhsil mühitində müəllimlər eyni anda həm fiziki sinifdə, həm də uzaqdan iştirak edən tələbələrə dərs keçir, beləliklə hər iki qrup arasında birləşmiş tədris, təhsil təcrübəsi təmin edilir, yaradılır. Hibrid təhsil modeli pandemiya dövründə daha geniş yayılmağa başladı, çünki bu model təhsil müəssisələrinə üzbəüz dərslərlə yanaşı onlayn öyrənmə fəaliyyətlərini də yerinə yetirmək imkanı qazandırdı. Bu, həmçinin təhsil prosesinin əlverişli və müxtəlif imkanlar təqdim edən bir formaya çevrilməsinə şərait yaratdı (Flipped classroom: Definition, model).

Hibrid təhsil, şagirdlərin fərdi ehtiyaclarına uyğunlaşdırılmış öyrənmə təcrübələri təklif edir və müxtəlif metodların birləşməsinə təmin edir. Hibrid təhsildə ənənəvi sinif tədrisi ilə onlayn dərs materialları və interaktiv platformaların istifadəsi birləşdirilir. Şagirdlər, müəyyən bir dərs mövzusu haqqında məlumatları əvvəlcədən onlayn şəkildə əldə edə bilər və dərslərdə isə daha çox praktiki məşğələlərə, müzakirələrə və şagirdlər arasındakı əməkdaşlığa yer verilir. Bu yanaşma şagirdlərin öyrənmə sürətini və marağını özlərinə uyğun şəkildə tənzimləmələrinə imkan verir (Flipped classroom: Definition, model; Impacto de las nuevas tecnologías en la educación, 2021). Müxtəlif hibrid təhsil modellərinin tətbiqi analiz edildikdə, bu yanaşmanın xüsusiyyətləri və qarşıya çıxan biləcək mühüm aspektlər aşağıda qeyd olunur. Ənənəvi və Onlayn Tədrisin Qarışığı: Bu modeldə, bəzi dərslər sinifdə, digərləri isə onlayn platformalarda keçirilir. Şagirdlər həm müəllimlə birbaşa əlaqə qurur, həm də onlayn resurslardan və interaktiv platformalardan istifadə edərək tədris prosesinə qoşulurlar. Bu yanaşma şagirdlərin müxtəlif öyrənmə sürətlərinə uyğunlaşmasını təmin edir.

Fırlanan Model (Flipped Classroom): Bu modeldə, ənənəvi sinif mühitində keçirilən dərslər şagirdlər tərəfindən əvvəlcədən onlayn olaraq izlənilir. Sinifdə isə daha çox interaktiv və praktiki məşğələlərə yer verilir. Şagirdlər video dərsləri və materialları özlərinə uyğun vaxtda izləyir, dərslərdə isə sorğular və müzakirələrə fokuslanılır (Traditional schooling, 2025).

Tam İnteqrasiya Modeli: Burada ənənəvi dərslər texnoloji alətlər və resurslarla tam şəkildə inteqrasiya olunur. Məsələn, müəllimlər sinifdə ağıllı lövhələr, onlayn resurslar və tədris platformaları istifadə edərək dərs keçir. Şagirdlər həm fiziki, həm də virtual mühitdə təcrübə qazanır.

Məqsədyönlü Hibrid Model: Bu modeldə, şagirdlərin müxtəlif ehtiyaclarına uyğun olaraq dərs materialları və tədris metodları birləşdirilir. Məsələn, bəzi şagirdlər üçün onlayn tədris metodları daha effektiv ola bilər, digərləri üçün isə ənənəvi sinif mühiti daha əlverişlidir. Bu yanaşma şagirdlərin öyrənmə sürətlərinə və maraqlarına uyğun təhsil verir.

Ümumilikdə, hibrid təhsil modeli, ənənəvi təhsilin strukturlarını qorumaqla yanaşı, müasir texnologiyaların təhsilə inteqrasiyasını təmin edərək münasib və müasir bir öyrənmə mühiti yaradır. Düşünürəm ki, gələcəyin təhsili, yalnız texnologiyaya əsaslanmaqla məhdudlaşmayacaq, əksinə, ənənəvi təhsil metodları ilə paralel şəkildə inkişaf edəcək. Texnologiyanın sürətlə inkişafı təhsil sahəsində əhəmiyyətli dəyişikliklərə səbəb olsa da, ənənəvi metodların gücü və əhəmiyyəti hələ də önəmlidir. Hibrid təhsil modeli gələcəkdə daha çox qəbul ediləcək, çünki o, həm şagirdlərin texnoloji alətlərdən faydalanmasını təmin edir, həm də müəllimlərin və şagirdlərin birbaşa qarşılıqlı əlaqə qurmasına imkan verir. Bu model, şagirdlərin müxtəlif öyrənmə tərzlərinə uyğun fərdi yanaşmaların tətbiqinə şərait yaradır.

Nəticə

Ənənəvi təhsil və texnologiya bir-birini tamamilə əvəz edən deyil, biri digərini gücləndirən və tamamlayan amillərdir. Texnologiya tədris prosesini daha əlçatan və effektiv etsə də, müəllim və sinif mühiti kimi əsas komponentlər olmadan tam optimal nəticə əldə etmək çətindir. Əsas məqsəd

bu iki yanaşmanı düzgün şəkildə tarazlaşdırmaqdır ki, həm bilik ötürülməsi, həm də tələbənin şəxsi inkişafı effektiv şəkildə təmin olunsun. Nəticə etibarilə, gələcəyin təhsili təkcə texnologiyaya əsaslanmayacaq. Texnologiyanın təhsilə inteqrasiyası və ənənəvi metodların möhkəm strukturu arasında nizam qurulması ən mükəmməl öyrənmə mühiti yaradacaq. Bu, həm texnoloji infrastrukturun inkişafını, həm də müəllimlərin pedaqoji bacarıqlarını və şagirdlərin emosional ehtiyaclarını qarşılıyacaq şəkildə həyata keçiriləcəkdir.

Ədəbiyyat

1. “Təhsildə inkişaf mərhələləri: rəqəmsallaşdırma və perspektivlər” II Respublika elmi konfransının materialları. (2024). Təlim prosesində texnoloji vasitələrdən istifadənin səmərəliliyi. Naxçıvan, 224.
2. Azərbaycan məktəbi. (2019). Şagirdyönlü tədrisin mahiyyəti, əsas parametrləri və üstünlükləri. *Azərbaycan Məktəbi*, (4), 29.
3. Dərs materialı şagirdin əhvalına uyğunlaşacaq. (n.d.). as-journal.edu.az. <https://as-journal.edu.az/d%C6%8Frs-materiali-sagirdin-%C6%8Fhvalina-uygunlasacaq>
4. Əliyeva, G. (2022). Motivasiya interaktiv təlim mühitinin təşkil olunmasında əsas faktorlardan biri kimi.
5. Ənənəvi təhsil metodları və müasir yanaşmalar. (2025, yanvar 30). muallim.edu.az. <https://muallim.edu.az/news/enenevi-tehsil-metodlari-ve-muasir-yanasmalar-679b6e8b0d677f55d607db2d>
6. Flipped classroom: Definition model. (n.d.). study.com. <https://study.com/academy/lesson/flipped-classroom-definition-model.html>
7. Hibrid təhsil: xüsusiyyətləri və üstünlükləri. təhsil.biz. (2021, January 17). <https://tehsil.biz/news/az/4095/Hibrid-thsil-xsusiyytlri-stnlklri>
8. [http://www.anl.az/down/meqale/bdu_dil_edebiyat/2022/1/42\(meqale\).pdf](http://www.anl.az/down/meqale/bdu_dil_edebiyat/2022/1/42(meqale).pdf)
9. Hybrid learning vs. blended learning. (n.d.). claned.com. <https://claned.com/hybrid-learning-vs-blended-learning/>
10. Impacto de las nuevas tecnologías en la educación. (2021, June 19). warbletoncouncil.org. <https://az.warbletoncouncil.org/impacto-nuevas-tecnologias-educacion-6947>
11. Pedaqoji prosesdə müəllim fəaliyyətinin texnoloji istiqamətləri. (2023). as-journal.edu.az. <https://as-journal.edu.az/pedaqoji-prosesd%C6%8Fmu%C6%8Fllim-f%C6%8Faliyy%C6%8Ftinin-texnoloji-istiqam%C6%8Ftl%C6%8Fri>
12. Təhsili formalaşdıran trendlər: Süni intellekt, virtual reallıq. (2025, January 27). muallim.edu.az. <https://muallim.edu.az/news/tehsili-formalasdiran-trendler-suni-intellekt-virtual-realliq-67972f8e2b54459fb3374071>
13. The benefits of traditional learning. (n.d.). funderstanding.com. <https://funderstanding.com/teachers/the-benefits-of-traditional-learning/>
14. Traditional schooling. (2025, February 15). 21kschool.com. <https://www.21kschool.com/us/blog/traditional-schooling/>

Daxil oldu: 20.11.2024

Qəbul edildi: 22.02.2025